

CURRÍCULO

Educación primaria

Ciencias Sociais

1. Ciencias Sociais

1.1 Introducción

Os retos do século XXI demandan que o noso sistema educativo proporcione as ferramentas para que o alumnado poida desenvolver o seu proxecto vital con garantías de éxito. A área de Ciencias Sociais concíbese co obxectivo de que as nenas e os nenos cheguen a ser persoas activas, responsables e respectuosas coa súa contorna próxima e afastada.

Nunha sociedade cada vez máis diversa e cambiante, é necesario promover novas formas de sentir, de pensar e de actuar, favorecedoras da inclusión do alumnado e acordes cun mundo máis xusto, solidario e sustentable. O devir do tempo e a interpretación da acción humana como responsable do cambio implican que o alumnado teña que adoptar un coñecemento de si mesmo e da contorna que o rodea, adaptándose a el e sendo capaz de contribuír ao seu avance e conservación. Isto supón tamén, o recoñecemento da diversidade como riqueza pluricultural, a resolución pacífica de conflitos e a aplicación crítica dos mecanismos democráticos de participación cidadá, todo iso fundamentado na Declaración Universal dos Dereitos Humanos, na Convención sobre os Dereitos do Neno, nos principios recollidos no Estatuto de Autonomía de Galicia e na Constitución, nos valores do europeísmo e no compromiso cívico e social.

O alumnado debe adquirir os coñecementos, destrezas e actitudes relacionadas co uso seguro e fiable das fontes de información e coa educación para o desenvolvemento sustentable e a cidadanía global, que inclúe entre outros: o coñecemento e o impulso para traballar a favor da consecución dos Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable da Axenda 2030, o respecto pola diversidade etnocultural e afectivo-sexual, a cohesión social, o espírito emprendedor, a valoración e conservación do patrimonio, o emprendemento social e ambiental e a defensa da igualdade efectiva entre mulleres e homes; en resumo, nenas e nenos comprometidos co planeta e coas persoas, que chegarán a ser persoas adultas con intereses e inquietudes para conservar a contorna que os rodea.

O desenvolvemento dunha cultura científica baseada na indagación forma unha cidadanía con pensamento crítico, capaz de tomar decisións ante as situacións que se lle expoñan, xa sexa no ámbito persoal, social ou educativo. Os procesos de indagación favorecen o traballo interdisciplinar e a relación dos diferentes coñecementos e destrezas que posúe o alumnado. Desde esta óptica, proporcionarlle unha base científica sólida e ben estruturada ao alumnado axudarlle a comprender o mundo no que vive, animarao a coidalo, respectalo e valoralo, propiciando o camiño cara a unha transición ecolóxica xusta.

Noutra orde de cousas, a dixitalización da sociedade require que o alumnado faga un uso seguro, eficaz e responsable das tecnoloxías da información e comunicación, que facilitará a realización de proxectos interdisciplinares cooperativos nos que se resolva un problema ou se dea resposta a unha necesidade da contorna próxima. Xunto coa promoción do espírito emprendedor e o desenvolvemento das destrezas e técnicas básicas do proceso tecnolóxico, o alumnado poderá achegar solucións creativas e innovadoras a problemas presentes da sociedade, desenvolvendo propostas prácticas que apliquen os principios da aprendizaxe servizo.

Para todo iso, é necesario partir dos centros de interese do alumnado e a súa realidade próxima, achegándoo ao descubrimento, a observación e a indagación dos distintos elementos naturais, sociais e culturais do mundo que o rodea.

A área de Ciencias Sociais engloba diferentes disciplinas e relaciónase con outras áreas do currículo, o que favorece unha aprendizaxe holística e competencial. Para determinar as competencias específicas, que son o eixe vertebrador do currículo, tomáronse como referencia os obxectivos xerais da etapa e o perfil de saída do alumnado ao termo do ensino básico.

A avaliación dos obxectivos da área realízase través dos criterios de avaliación, que miden tanto os resultados como os procesos, dunha maneira aberta, flexible e interconectada dentro do currículo.

Os criterios de avaliación e os contidos, pola súa banda, estrutúranse en catro bloques, que deberán aplicarse en diferentes contextos reais para alcanzar o logro dos obxectivos da área.

O primeiro bloque, «Ciencia e tecnoloxía», presenta unha ampla variedade de temas relacionados co ámbito científico, onde o alumnado desenvolve destrezas e estratexias a través da investigación. Deste xeito, iníciase nos principios básicos do método científico, que propicia a indagación e o descubrimento do mundo que o rodea, poñendo en valor o impacto da ciencia na nosa sociedade desde unha perspectiva de xénero.

Por outra banda, este bloque pretende tamén habilitar o alumnado no manexo básico dunha variedade de ferramentas e recursos dixitais como medio para satisfacer as súas necesidades de aprendizaxe, buscar e comprender a información, crear contido, comunicarse de forma efectiva e desenvolverse nun ambiente dixital de forma responsable, segura e crítica, dándolle a oportunidade de compartir a súa experiencia con outros contextos educativos.

O bloque «O mundo e o desenvolvemento sustentable» axuda a que o alumnado coñeza as interaccións entre as actividades humanas e o medio natural e social, así como o impacto ambiental que xeran. Desta forma, involucrarase na adquisición de hábitos de vida sustentable e na participación en actividades que poñan en valor os coidados do medio que o rodea e que lle permitan avanzar cara aos Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable da Axenda 2030 de maneira

consciente, contextualizada e vivenciada, facendo uso da contorna para entender dunha maneira práctica como coidal e respectalo.

No bloque «Vivir en sociedade», o alumnado introducirase no contexto social dunha maneira máis cívica, democrática, sustentable e comprometida, permitíndolle elaborar unha interpretación persoal da súa contorna próxima e do mundo. Faise especial énfase no rexeitamento de calquera tipo de discriminación e na convivencia pacífica, co obxectivo de formar unha futura cidadanía responsable, participativa e solidaria.

O bloque «Leccións do pasado» préstalles atención aos retos e situacións do presente e da contorna local e global, tomando como referencia a realidade histórica máis próxima, ata obter unha comprensión máis global. Pártese duns coñecementos básicos da historia de Galicia e de España, respectando e valorando os aspectos comúns e de carácter diverso, utilizando o pensamento histórico e as relacións de causalidade, simultaneidade e sucesión como medio para entender a evolución das sociedades ao longo do tempo e do espazo.

A gradación destes contidos, a súa programación e a súa secuenciación non debe seguir necesariamente unha orde cronolóxica determinada, senón que han de adecuarse ás intencións didácticas e formativas que marca o alumnado en cada ciclo, partindo dos seus intereses, motivacións e das circunstancias que se dean na realidade da aula e na súa comunidade. As prácticas innovadoras neste ámbito supoñen unha oportunidade para aplicar metodoloxías activas, que sitúen o alumnado como protagonista do proceso. Neste sentido, as situacións de aprendizaxe han de ser un espazo aberto que fomente a curiosidade e a observación analítica para construír unha propia posición persoal ante a realidade, unha posición que debe considerarse potencialmente transformadora da realidade social existente.

1.2 Obxectivos

Obxectivos da área
OBX1. Utilizar dispositivos e recursos dixitais de forma segura, responsable e eficiente, para buscar información, comunicarse e traballar de maneira individual, en equipo e en rede.
<ul style="list-style-type: none">Nas últimas décadas, as tecnoloxías da información e da comunicación (TIC) fóronse introducindo e integrando nas nosas vidas, e expandíronse a todos os ámbitos da nosa sociedade, e proporcionáronnos coñecementos e numerosas ferramentas que axudan en multitude de tarefas da vida cotiá. Esta situación avanza a pasos axigantados, de maneira que as TIC se fan cada vez máis imprescindibles; dispositivos móbiles e tecnolóxicos son unha constante actualmente en diversos ámbitos.A cidadanía do mañá desenvolverase nun ambiente dixital, que implicará unha serie de coñecementos non soamente técnicos, senón tamén de discriminación de información. A diferenza de outrora, gran parte da información que manexamos hoxe en día atópase en dispositivos e recursos dixitais e é moi importante a súa procura e

selección. Hai que ter en conta que as nosas alumnas e alumnos nacen na era dixital, con certas habilidades para manexar os devanditos dispositivos e na nosa man está ensinalles a filtrar toda aquela información pouco útil, irrelevante ou errónea.

- Un aspecto importante e inherente ás tecnoloxías son os riscos asociados ao seu uso. É imprescindible saber como **actuar en caso de perda de datos, ciberacoso, ameazas á privacidade, dependencia, contidos inapropiados...** Por iso se traballará activamente desde os centros na prevención deste tipo de situacións, dándolle unhas pautas de actuación a toda a comunidade educativa.

OBX2. Expor e dar resposta a cuestións científicas sinxelas, utilizando diferentes técnicas, instrumentos e modelos propios do pensamento científico, para interpretar e explicar feitos e fenómenos que ocorren no medio natural, social e cultural.

- As Ciencias Sociais contribúen ao desenvolvemento persoal e social do alumnado, achegándolle recursos para integrarse e participar activamente na sociedade en que vive, comprendendo o mundo que o rodea, favorecendo a participación activa nos diferentes procesos de indagación e exploración propios do pensamento científico. Os diversos ámbitos de estudo desta área incentivarán este pensamento científico, aplicándoo aos aspectos xeográficos, sociais e históricos; iso levará a unha comprensión do mundo dunha maneira máis global.
- Para que esta forma de traballo xere verdadeiras aprendizaxes, o profesorado debe asumir o papel de facilitador e guía, proporcionándolle ao alumnado as condicións, pautas, estratexias e os materiais didácticos que favorezan estas destrezas. Contextualizaranse as actividades na contorna máis próxima, buscando que o alumnado sexa capaz de aplicar o aprendido en diferentes contextos, extrapolando o coñecemento científico a outro tipo de situacións, de maneira global e interdisciplinar. Deste xeito, ademais, estímúlase o interese pola adquisición de novas aprendizaxes e pola procura de solucións a problemas que poidan formularse na vida cotiá.

OBX3. Identificar as características dos diferentes elementos ou sistemas do medio natural, social e cultural, analizando a súa organización e as propiedades e establecendo relacións entre estes, para recoñecer o valor do patrimonio cultural, conservalo, melloralo e emprender accións para o seu uso responsable.

- Iniciarse como futuros cidadáns e cidadás para participar na sociedade e interactuar co medio implica comprender a realidade en que se vive (natural, social e cultural), valorando a súa riqueza e diversidade. Nesta área proporciónanse recursos para coñecer e comprender a contorna cotiá, vivirla, respectala, valorala, conservala, protexela e transformala, para melloralala. Ao facer fincapé no mundo que nos rodea, no desenvolvemento de actitudes críticas e na aceptación das diferenzas, lévase a cabo un achegamento a realidades diferentes no espazo e no tempo. É importante visibilizar os problemas relacionados co uso do espazo e as súas transformacións, os cambios e as adaptacións protagonizados polos humanos a través do tempo para as súas necesidades; e as distintas organizacións sociais que foron desenvolvéndose.
- A toma de conciencia do continuo uso e explotación dos recursos da contorna debe favorecer que o alumnado desenvolva accións de uso sustentable, conservación e mellora do patrimonio natural e cultural do territorio galego, considerándoo como un ben común. Ademais, debe promover o compromiso e a proposta de actuacións orixinais e éticas que respondan a retos naturais, sociais e culturais expostos.

OBX4. Identificar as causas e consecuencias da intervención humana na contorna, desde os puntos de vista social, económico, cultural, tecnolóxico e ambiental, para mellorar a capacidade de afrontar problemas, buscar solucións e actuar de maneira individual e cooperativa na súa resolución, e para poñer en práctica estilos

de vida sustentables e consecuentes co respecto, o coidado e a protección das persoas e do planeta.

- Coñecer como evolucionou a interacción do ser humano co mundo que o rodea no uso e aproveitamento dos bens comúns mediante procesos tecnolóxicos cada vez máis avanzados resulta esencial para que o alumnado reflexione e sexa consciente dos límites da biosfera, dos problemas asociados co consumo acelerado de bens e o establecemento dun modelo enerxético baseado nos combustibles fósiles. Desta maneira poderá afrontar os retos e desafíos da sociedade contemporánea de forma sustentable.
- Comprender as relacións de interdependencia e ecodependencia, así como a importancia que teñen para nós, como seres sociais dependentes, os coidados que nos achega a comunidade, é o punto de partida para poder identificar e afondar nas diferentes problemáticas que formula o modelo de sociedade actual e o seu impacto no ámbito local e global. É preciso, polo tanto, dotar o alumnado de ferramentas que faciliten o seu apoderamento como axentes de cambio ecosocial desde unha perspectiva emprendedora e cooperativa. Isto supón que deseñe, participe e se involucre en actividades que permitan avanzar cara aos obxectivos de desenvolvemento sustentable da Axenda 2030, de maneira consciente e contextualizada. Así, será participe da construción de modelos de relación e convivencia baseados na empatía, na cooperación e no respecto ás persoas e ao planeta.

OBX5. Observar, comprender e interpretar continuidades e cambios do medio natural, social e cultural, analizando relacións de causalidade, simultaneidade e sucesión, para explicar e valorar as relacións entre diferentes elementos e acontecementos.

- Coñecer os trazos das distintas sociedades ao longo do tempo e o papel que mulleres e homes desempeñaron nestas como protagonistas individuais e colectivos da historia débelle servir ao alumnado para relacionar as diferentes épocas e identificar as accións e os feitos máis destacados en cada unha delas. Os elementos e as manifestacións culturais de cada sociedade son a expresión de complexas relacións económicas, sociais e políticas, así como dos valores, crenzas e ideas que as sustentan, pero tamén das súas múltiples identidades, do talento dos seus integrantes e das relacións con outras culturas. Comprender esa rede dinámica de interaccións é o fondo de toda interpretación e valoración crítica do pasado, sentando as bases das súas propias ideas futuras. Así mesmo, resulta de vital importancia o coñecemento e conservación da idiosincrasia galega, mantendo vivos os valores e as ideas que a caracterizan e contribuíndo á súa transmisión a futuras xeracións.
- O coñecemento e a contextualización de acontecementos relevantes desde un punto de vista histórico resultan fundamentais para que o alumnado comprenda a forma en que o pasado contribúe na configuración do presente. A investigación de tales acontecementos, establecendo relacións de causalidade, simultaneidade e sucesión entre eles, e identificando os aspectos dinámicos e os máis estables, permítelle ao individuo unha maior e mellor comprensión de si mesmo e das súas relacións cos demais e coa contorna, e dispoño na mellor situación para adoptar unha actitude obxectiva e analítica con respecto á actualidade e para asumir un compromiso responsable e consciente dos retos do futuro.

OBX6. Recoñecer e valorar a diversidade e a igualdade de xénero, mostrando empatía e respecto por outras culturas e reflexionando sobre cuestións éticas, para contribuír ao benestar individual e colectivo dunha sociedade en continua transformación e ao logro dos valores de integración europea.

- A diversidade é un trazo característico das sociedades contemporáneas e formula retos para a vida en democracia. A análise comparativa entre diferentes sociedades e territorios no mundo mostra a coexistencia de distintas formas de organización social e política derivadas de diversos factores. A realidade pluricultural da contorna favorece a toma de conciencia da diversidade e a riqueza patrimonial existentes, promovendo unha actitude de respecto e

diálogo con persoas e culturas diferentes. A interconexión mundial, os procesos de integración, como o da Unión Europea e os movementos migratorios, conectan con esta realidade múltiple e diversa, que é necesario afrontar desde os principios de igualdade, de respecto aos dereitos humanos e da infancia e desde os valores do europeísmo, para previr prexuízos e actitudes discriminatorias e favorecer a inclusión e a cohesión social.

- No seo da sociedade atopámonos, ademais, con outros tipos de diversidade asociados á etnicidade, ao xénero, á idade, ás crenzas, á identidade, á orientación sexual ou á situación funcional das persoas, que precisan de actitudes baseadas no respecto, na valoración das súas diferenzas e na inclusión. Especial importancia cobran os comportamentos relativos á igualdade entre mulleres e homes, que ten que implicar accións comprometidas para evitar toda actitude discriminatoria. Todos estes comportamentos e valores deben desenvolverse na contorna familiar e social do alumnado, a través do exercicio dunha cidadanía activa, responsable, participativa e solidaria.

OBX7. Participar na contorna e na vida social de forma eficaz e construtiva desde o respecto aos valores democráticos, aos dereitos humanos e da infancia e aos principios e valores do Estatuto de autonomía de Galicia, da Constitución española e da Unión Europea, valorando a función do Estado e das súas institucións no mantemento da paz e da seguridade integral cidadá, para xerar interaccións respectuosas e equitativas e promover a resolución pacífica e dialogada dos conflitos.

- Comprender a organización e o funcionamento dunha sociedade no seu territorio e valorar o papel das administracións na garantía dos servizos públicos e bens comúns é fundamental para a educación cidadá e a participación democrática. A sociedade demanda unha cidadanía comprometida e crítica que participe de maneira activa no ámbito escolar e noutras actividades que teñan influencia no benestar da comunidade. Neste marco de convivencia, o alumnado debe tomar conciencia da importancia das normas de conduta social, da mobilidade segura, saudable e sustentable, e da distribución de dereitos e responsabilidades entre persoas de maneira igualitaria e dialogada, desenvolvendo destrezas comunicativas e de escoita activa, de pensamento crítico e de resolución pacífica de conflitos, valorando a función que o Estado e as súas institucións desempeñan no mantemento da seguridade integral e da defensa como un compromiso cívico e solidario ao servizo da paz.
- Os principios e valores do Estatuto de autonomía de Galicia, da Constitución española e da Unión Europea, xuntos cos do Estado e das institucións democráticas, implican o exercicio dunha cidadanía activa que contribúa a manter e cumprir as súas obrigas cívicas e favoreza a xustiza social, a dignidade humana, a liberdade, a igualdade, o Estado de dereito e o respecto aos dereitos humanos e ás minorías etnoculturais. A adopción consciente de valores como a equidade, o respecto, a xustiza, a solidariedade e a igualdade entre mulleres e homes preparan o alumnado para afrontar os retos e desafíos do século XXI.

1.3 Criterios de avaliación e contidos

Primeiro ciclo

Primeiro curso

Área de Ciencias Sociais

Primeiro ciclo

1º curso

Bloque 1. Ciencia e tecnoloxía

Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA1.1. Utilizar dispositivos e recursos dixitais de forma segura e de acordo coas necesidades do contexto educativo. 	OBX1
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA1.2. Mostrar curiosidade por obxectos, feitos e fenómenos próximos, formulando preguntas e realizando predicións. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA1.3. Buscar información sinxela de diferentes fontes seguras e fiables de forma guiada, utilizándoa en investigacións relacionadas co medio natural, social e cultural. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA1.4. Participar en experimentos pautados ou guiados, cando a investigación o requira, utilizando diferentes técnicas sinxelas de indagación, empregando de forma segura instrumentos e rexistrando as observacións de forma clara. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA1.5. Establecer acordos de forma dialóxica e democrática como parte de grupos próximos á súa contorna, identificando as responsabilidades individuais e empregando unha linguaxe inclusiva e non violenta. 	OBX7
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Procedementos de indagación adecuados ás necesidades da investigación (observación no tempo, identificación e clasificación, procura de patróns...). ▪ Instrumentos e dispositivos apropiados para realizar observacións e medicións de acordo coas necesidades das diferentes investigacións elementais sobre diversos aspectos da contorna social e da súa propia persoa, empregando os persoais e modelos. ▪ Vocabulario científico básico relacionado coas diferentes investigacións. ▪ A curiosidade e a iniciativa na realización das diferentes investigacións. ▪ Ocupación e traballo. Identificación das principais actividades profesionais e laborais de mulleres e homes na contorna. ▪ Propostas de traballo que xurdan dunha situación problema, dun acontecemento ou dunha inquietude da contorna que os rodea. Estratexias de traballo individual e cooperativo. ▪ Dispositivos e recursos da contorna dixital de aprendizaxe de acordo coas necesidades do contexto educativo. 	
Bloque 2. O mundo e o desenvolvemento sostible	
Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.1. Recoñecer as características, a organización e as propiedades dos elementos do medio natural, social e cultural a través da indagación, utilizando as ferramentas e os procesos adecuados de forma pautada. 	OBX3
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.2. Recoñecer conexións sinxelas e directas entre diferentes elementos do medio natural, social e cultural por medio da observación, da manipulación e da experimentación. 	OBX3

<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.3. Mostrar estilos de vida sustentable e valorar a importancia do respecto, dos coidados, da corresponsabilidade e da protección dos elementos e seres do planeta, identificando a relación da vida das persoas coas súas accións sobre os elementos e recursos do medio como o solo e a auga. 	OBX4
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ A Terra, o Sol, a Lúa e as estrelas como compoñentes da súa contorna espacial máis próximo. ▪ A vida na Terra. Fenómenos atmosféricos e a súa repercusión nos ciclos biolóxicos e na vida diaria. ▪ Retos sobre situacións cotiás. Funcións básicas do pensamento espacial e temporal para a interacción co medio e a resolución de situacións da vida cotiá. Itinerarios e traxectos, desprazamentos e viaxes. ▪ Coñecemento da nosa contorna. Paisaxes naturais e paisaxes humanizadas, e os seus elementos. A acción humana sobre o medio e as súas consecuencias. ▪ Estilos de vida sustentable. O uso da auga, a mobilidade sustentable e a xestión dos residuos. 	
Bloque 3. Vivir en sociedade	
Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.1. Mostrar curiosidade por obxectos, feitos e fenómenos próximos, formulando preguntas e realizando predicións. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.2. Recoller información sobre manifestacións culturais da propia contorna, mostrando respecto a outras persoas, valorando a súa diversidade e riqueza, e apreciándoa como fonte de aprendizaxe. 	OBX6
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.3. Mostrar actitudes que fomenten a igualdade de xénero e as condutas non sexistas recoñecendo modelos positivos na contorna próxima. 	OBX6
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.4. Identificar institucións próximas, sinalando e valorando as funcións que realizan en prol dunha boa convivencia. 	OBX7
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.5. Coñecer e interiorizar normas básicas para a convivencia no uso de espazos públicos, especialmente como peóns ou como usuarios dos medios de locomoción, tomando conciencia da importancia da mobilidade segura, saudable e sustentable tanto para as persoas como para o planeta. 	OBX7
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Identidade e ámbitos de pertenza: familia, escola, aldea/vila/barrio e cidade, Galicia. Festas tradicionais galegas e gastronomía popular. ▪ A escola: organización escolar, os membros e os seus roles, espazos físicos e recursos. ▪ Os deberes e dereitos das persoas. A asemblea de clase como momento para a reflexión, o diálogo, a escoita activa e a resolución pacífica de conflitos. ▪ Igualdade de xénero e conduta non sexista. ▪ Seguridade viaria. Normas básicas nos desprazamentos como peóns e usuarios dos medios de transporte. ▪ A vida en colectividade. A familia. Diversidade familiar. Compromisos, corresponsabilidade, participación e normas na contorna familiar, veciñal e escolar. Prevención, xestión e resolución dialogada de conflitos. 	

<ul style="list-style-type: none"> Ocupación e traballo. Identificación con perspectiva de xénero das principais actividades profesionais e laborais na contorna. 	
Bloque 4. Leccións do pasado	
Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> CA4.1. Mostrar actitudes de respecto ante o patrimonio natural e cultural, recoñecéndoo como un ben común. 	OBX3
<ul style="list-style-type: none"> CA4.2. Ordenar temporalmente feitos da contorna social e cultural próxima, empregando nocións básicas de medida e sucesión. 	OBX5
<ul style="list-style-type: none"> CA4.3. Coñecer persoas e grupos sociais relevantes da historia, así como formas de vida do pasado, incorporando a perspectiva de xénero. 	OBX5
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> Medida do tempo na vida cotiá e as súas equivalencias. Unidades temporais básicas (día, semana, mes, ano), situando acontecementos da historia persoal e identificando cambios que se producen ao longo do tempo. A percepción do tempo. Conceptos temporais básicos: antes, despois, durante, pasado, presente e futuro. As expresións e producións artísticas da contorna próxima. Recursos e medios analóxicos e dixitais. As fontes orais e a memoria colectiva. A historia local e a biografía familiar, mulleres e homes como suxeitos da historia. 	

Segundo curso

Área de Ciencias Sociais Primeiro ciclo 2º curso	
Bloque 1. Ciencia e tecnoloxía	
Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> CA1.1. Utilizar dispositivos e recursos dixitais de forma segura e de acordo coas necesidades do contexto educativo. 	OBX1
<ul style="list-style-type: none"> CA1.2. Mostrar curiosidade por obxectos, feitos e fenómenos próximos, formulando preguntas e realizando predicións. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> CA1.3. Buscar información sinxela de diferentes fontes seguras e fiables de forma guiada, utilizándoa en investigacións relacionadas co medio natural, social e cultural. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> CA1.4. Participar en experimentos pautados ou guiados, cando a investigación o requira, utilizando diferentes técnicas sinxelas de indagación, empregando de forma segura instrumentos e rexistrando as observacións de forma clara. 	OBX2

<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA1.5. Establecer acordos de forma dialóxica e democrática como parte de grupos próximos á súa contorna, identificando as responsabilidades individuais e empregando unha linguaxe inclusiva e non violenta. 	OBX7
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Procedementos de indagación adecuados ás necesidades da investigación (observación no tempo, identificación e clasificación, procura de patróns...). ▪ Técnicas para unha correcta exposición oral dos resultados da investigación. ▪ Vocabulario científico básico relacionado coas diferentes investigacións. ▪ A curiosidade e a iniciativa na realización das diferentes investigacións. ▪ Tipos de profesións presentes na contorna próxima e relacionadas coa ciencia e a tecnoloxía, desde unha perspectiva de xénero: similitudes, diferenzas e ferramentas que empregan. ▪ Propostas de traballo que supoñan un proceso de investigación e acción por parte do alumnado e faciliten o proceso de autorregulación de aprendizaxes. Cooperación e diálogo. ▪ Posibilidades seguras de procura guiada de información na internet. 	
Bloque 2. O mundo e o desenvolvemento sostible	
Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.1. Recoñecer as características, a organización e as propiedades dos elementos do medio natural, social e cultural a través da indagación, utilizando as ferramentas e os procesos adecuados de forma pautada. 	OBX3
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.2. Recoñecer conexións sinxelas e directas entre diferentes elementos do medio natural, social e cultural por medio da observación, da manipulación e da experimentación. 	OBX3
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.3. Mostrar estilos de vida sustentable e valorar a importancia do respecto, dos coidados, da corresponsabilidade e da protección dos elementos e seres do planeta, identificando a relación da vida das persoas coas súas accións sobre os elementos e recursos do medio como o solo e a auga. 	OBX4
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ A Terra no universo. Elementos, movementos e dinámicas relacionados coa Terra e co universo e as súas consecuencias na vida diaria e na contorna. Secuencias temporais e cambios estacionais. ▪ Fenómenos atmosféricos. Observación, reflexión e rexistro de datos atmosféricos. Comprobación do observado nos diferentes medios de comunicación. ▪ Orientacións espaciais, nocións básicas para que lle permitan orientarse nun debuxo, nun plano ou en maquetas simples da contorna máis próxima. ▪ Responsabilidade ecosocial. Accións para a conservación, a mellora e o uso sustentable dos bens comúns. ▪ Hábitos de vida sustentable. O aire como elemento imprescindible para a vida. A contaminación atmosférica. 	
Bloque 3. Vivir en sociedade	

Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> CA3.1. Mostrar curiosidade por obxectos, feitos e fenómenos próximos, formulando preguntas e realizando predicións. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> CA3.2. Recoller información sobre manifestacións culturais da propia contorna, mostrando respecto a outras persoas, valorando a súa diversidade e riqueza, e apreciándoa como fonte de aprendizaxe. 	OBX6
<ul style="list-style-type: none"> CA3.3. Mostrar actitudes que fomenten a igualdade de xénero e as condutas non sexistas, recoñecendo modelos positivos na contorna próxima. 	OBX6
<ul style="list-style-type: none"> CA3.4. Identificar institucións próximas, sinalando e valorando as funcións que realizan en prol dunha boa convivencia. 	OBX7
<ul style="list-style-type: none"> CA3.5. Coñecer e interiorizar normas básicas para a convivencia no uso de espazos públicos, especialmente como peóns ou como usuarios dos medios de locomoción, tomando conciencia da importancia da mobilidade segura, saudable e sustentable tanto para as persoas como para o planeta. 	OBX7
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> Identidade e diversidade cultural: existencia de realidades diferentes e aproximación ás distintas etnoculturas presentes na contorna. A convivencia cos demais e o rexeitamento ás actitudes discriminatorias. Cultura da paz e non violencia. A localidade e o seu goberno. O concello e os seus servizos básicos. O exercicio activo da cidadanía. A pertenza a grupos sociais da localidade: deportivos, recreativos, culturais... Igualdade de xénero e conduta non sexista. Seguridade viaria. A cidade como espazo de convivencia. Normas básicas nos desprazamentos como peóns ou como usuarios dos medios de locomoción. A vida en sociedade. Espazos, recursos e servizos da contorna entendidos como bens comúns e compartidos. Formas e modos de interacción social en espazos públicos desde unha perspectiva de xénero. Medios de transporte máis comúns na contorna, recoñecendo os máis adecuados para as persoas e/ou mercadorías. 	
Bloque 4. Leccións do pasado	
Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> CA4.1. Mostrar actitudes de respecto ante o patrimonio natural e cultural, recoñecéndoo como un ben común. 	OBX3
<ul style="list-style-type: none"> CA4.2. Ordenar temporalmente feitos da contorna social e cultural próxima, empregando nocións básicas de medida e sucesión. 	OBX5
<ul style="list-style-type: none"> CA4.3. Coñecer persoas e grupos sociais relevantes da historia, así como formas de vida do pasado, incorporando a perspectiva de xénero. 	OBX5
Contidos	

- Uso de obxectos e artefactos da vida cotiá como fontes para reflexionar sobre o cambio e a continuidade, as causas e as consecuencias.
- O ciclo vital e as relacións interxeracionais. Árbore xenealóxica sinxela dos membros da súa familia. Toma de conciencia do paso do tempo, **ordenando os feitos máis importantes da súa vida, da familia, da súa contorna...**
- As expresións e producións artísticas a través do tempo. O patrimonio material e inmaterial local. Coidado e conservación.
- Recursos e medios analóxicos e dixitais. As fontes orais e a memoria colectiva. A historia local e a biografía familiar, mulleres e homes como suxeitos da historia.

Segundo ciclo

Terceiro curso

Área de Ciencias Sociais Segundo ciclo 3º curso	
Bloque 1. Ciencia e tecnoloxía	
Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA1.1. Utilizar dispositivos e recursos dixitais, de acordo coas necesidades do contexto educativo de forma segura, buscando información, comunicándose e traballando de forma individual e en equipo, reelaborando e creando contidos dixitais sinxelos. 	OBX1
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA1.2. Formular preguntas e realizar predicións razoadas, demostrando curiosidade polo medio natural, social e cultural próximo. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA1.3. Buscar e seleccionar información, de diferentes fontes seguras e fiables utilizándoa en investigacións relacionadas co medio natural, social e cultural e adquirindo léxico científico básico. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA1.4. Realizar experimentos guiados utilizando diferentes técnicas de indagación e modelos, empregando de forma segura instrumentos e dispositivos, realizando observacións e medicións precisas e rexistrándoas correctamente. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA1.5. Realizar actividades no contexto da comunidade escolar, asumindo responsabilidades e establecendo acordos de forma dialogada e democrática e empregando unha linguaxe inclusiva e non violenta. 	OBX7
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Procedementos de indagación adecuados ás necesidades da investigación (observación no tempo, identificación e clasificación, procura de patróns, creación de modelos, investigación a través de procura de información, experimentos con control de variables...). ▪ Instrumentos e dispositivos apropiados para realizar observacións e medicións precisas de acordo coas necesidades da investigación. 	

- Vocabulario científico básico relacionado coas diferentes investigacións.
- Fomento da curiosidade, da iniciativa e da constancia na realización das diferentes investigacións.
- Avances no pasado relacionados coa ciencia e coa tecnoloxía que contribuíron a transformar a nosa sociedade mostrando modelos que incorporen unha perspectiva de xénero.
- Propostas de traballo cooperativo que supoñan un proceso de investigación e acción por parte do alumnado e faciliten o proceso de autorregulación de aprendizaxes. Cooperación e diálogo. Estratexias para a prevención e resolución de conflitos.
- Dispositivos e recursos dixitais de acordo con as necesidades do contexto educativo. A aula virtual.

Bloque 2. O mundo e o desenvolvemento sostible

Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.1. Identificar as características, a organización e as propiedades dos elementos do medio natural, social e cultural a través de metodoloxías da indagación e utilizando as ferramentas e os procesos adecuados. 	OBX3
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.2. Identificar conexións sinxelas entre diferentes elementos do medio natural, social e cultural, mostrando comprensión das relacións que se establecen. 	OBX3
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.3. Identificar problemas ecosociais, propoñer posibles solucións e poñer en práctica estilos de vida sustentable, recoñecendo comportamentos respectuosos de coidado, corresponsabilidade e protección da contorna e uso sustentable dos recursos naturais, e expresando os cambios positivos e negativos causados no medio pola acción humana. 	OBX4

Contidos

- A Terra e as catástrofes naturais. Elementos, movementos e dinámicas que ocorren no universo.
- O clima e a paisaxe. Os fenómenos atmosféricos. Toma e rexistro de datos e variables meteorolóxicas (temperatura, humidade, vento, precipitacións) e a súa representación gráfica e visual: o climograma.
- Coñecemento do espazo. Representación do espazo. Representación da Terra a través do globo terráqueo, dos mapas e doutros recursos dixitais. Uso de planos do barrio ou da localidade, como representación gráfica de espazos. Interpretación de lendas e símbolos cartográficos elementais en mapas.
- O cambio climático. Introducción ás causas e consecuencias do cambio climático, e o seu impacto nas paisaxes da Terra.
- Responsabilidade ecosocial. Ecodependencia e interdependencia entre persoas, sociedades e medio natural.
- Estilos de vida sustentable. O consumo e a produción responsables, a alimentación equilibrada e sustentable, o uso eficiente da auga e da enerxía, a mobilidade segura, saudable e sustentable, e a prevención e a xestión dos residuos.

Bloque 3. Vivir en sociedade

Criterios de avaliación	Obxectivos
-------------------------	------------

<ul style="list-style-type: none"> CA3.1. Analizar a importancia demográfica, cultural e económica das migracións na actualidade, valorando con respecto e empatía a achega da diversidade cultural ao benestar individual e colectivo. 	OBX6
<ul style="list-style-type: none"> CA3.2. Valorar positivamente as accións que fomentan a igualdade de xénero e as condutas non sexistas recoñecendo modelos positivos ao longo da historia. 	OBX6
<ul style="list-style-type: none"> CA3.3. Coñecer os principais órganos de goberno e as funcións de diversas administracións e servizos públicos, valorando a importancia da súa xestión para a seguridade integral cidadá e a participación democrática. 	OBX7
<ul style="list-style-type: none"> CA3.4. Interiorizar normas básicas para a convivencia no uso dos espazos públicos como peóns ou como usuarios dos medios de locomoción, identificando os sinais de tráfico e tomando conciencia da importancia dunha mobilidade segura, saudable e sustentable tanto para as persoas como para o planeta. 	OBX7

Contidos

- Desigualdade social e acceso aos recursos. Usos do espazo polo ser humano e evolución das actividades produtivas.
- Costumes, tradicións e manifestacións culturais da contorna. Respecto pola diversidade cultural que convive na contorna da cohesión social. A cultura da paz e non violencia.
- Organización política e territorial de Galicia.
- Organización e funcionamento da sociedade. As principais institucións e entidades da contorna local, rexional e nacional e os servizos públicos que prestan. Estrutura administrativa de Galicia.
- Ocupación e distribución da poboación no espazo e análise dos principais problemas e retos demográficos. Representación gráfica e cartográfica da poboación. A organización do territorio en Galicia.
- Igualdade de xénero e conduta non sexista. Análise e reflexión sobre os estereotipos de xénero.
- Seguridade viaria. A cidade como espazo de convivencia. Normas de circulación, sinais e marcas viarios. Mobilidade segura, saudable e sustentable como peóns ou como usuarios dos medios de locomoción.
- Compromisos e normas para a vida en sociedade.

Bloque 4. Leccións do pasado

Crterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> CA4.1. Protexer o patrimonio natural e cultural e valoralo como un ben común, adoptando condutas respectuosas para o seu gozo e proponendo accións para a súa conservación e mellora. 	OBX3
<ul style="list-style-type: none"> CA4.2. Identificar feitos da contorna social e cultural desde a Prehistoria ata a Idade Antiga, empregando as nocións de causalidade, simultaneidade e sucesión. 	OBX5
<ul style="list-style-type: none"> CA4.3. Coñecer persoas, grupos sociais relevantes e formas de vida das sociedades desde a Prehistoria ata a Idade Antiga, incorporando a perspectiva de xénero. 	OBX5

Contidos

- As fontes históricas: clasificación e utilización das distintas fontes (orais, escritas, patrimoniais) como vía para a análise dos cambios e permanencias na localidade ao longo da historia.
- O tempo histórico. Nocións temporais e cronoloxía. Localización temporal das grandes etapas históricas en eixes cronolóxicos.
- As expresións artísticas e culturais prehistóricas e da antigüidade e a súa contextualización histórica desde unha perspectiva de xénero.
- O patrimonio natural e cultural. Os espazos protexidos, culturais e naturais. O seu uso, coidado e conservación.
- Iniciación na investigación e nos métodos de traballo para a realización de proxectos, que analicen feitos, asuntos e temas de relevancia actual con perspectiva histórica, contextualizándoos na época correspondente.
- A acción de mulleres e homes como suxeitos na historia. Descubrimentos e inventos importantes ao longo da historia.

Cuarto curso

Área de Ciencias Sociais Segundo ciclo 4º curso	
Bloque 1. Ciencia e tecnoloxía	
Criterios de avaliación	Obxectivos
▪ CA1.1. Utilizar dispositivos e recursos dixitais, de acordo coas necesidades do contexto educativo, de forma segura, buscando información, comunicándose e traballando de forma individual e en equipo, reelaborando e creando contidos dixitais sinxelos.	OBX1
▪ CA1.2. Formular preguntas e realizar predicións razoadas, demostrando curiosidade polo medio natural, social e cultural próximo.	OBX2
▪ CA1.3. Buscar e seleccionar información, de diferentes fontes seguras e fiables utilizándoa en investigacións relacionadas co medio natural, social e cultural e adquirindo léxico científico básico.	OBX2
▪ CA1.4. Realizar experimentos guiados utilizando diferentes técnicas de indagación e modelos, empregando de forma segura instrumentos e dispositivos, realizando observacións e medicións precisas e rexistrándoas correctamente.	OBX2
▪ CA1.5. Realizar actividades no contexto da comunidade escolar, asumindo responsabilidades e establecendo acordos de forma dialogada e democrática e empregando unha linguaxe inclusiva e non violenta.	OBX7
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Procedementos de indagación adecuados ás necesidades da investigación (observación no tempo, identificación e clasificación, procura de patróns, creación de modelos, investigación a través de procura de información, experimentos con control de variables...). 	

- Técnicas para unha correcta exposición oral dos resultados da investigación, presentando os resultados en diferentes formatos.
- Vocabulario científico básico relacionado coas diferentes investigacións.
- Fomento da curiosidade, da iniciativa e da constancia na realización das diferentes investigacións.
- Avances no pasado relacionados coa ciencia e coa tecnoloxía que contribuíron a transformar a nosa sociedade, mostrando modelos que incorporen unha perspectiva de xénero.
- Propostas de traballo cooperativo que supoñan un proceso de investigación e acción por parte do alumnado e faciliten o proceso de autorregulación das aprendizaxes. Cooperación e diálogo. Estratexias para a prevención e resolución de conflitos.
- Estratexias de procuras guiadas de información seguras e eficientes na internet (valoración, discriminación, selección e organización).

Bloque 2. O mundo e o desenvolvemento sostible

Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.1. Identificar as características, a organización e as propiedades dos elementos do medio natural, social e cultural a través de metodoloxías de indagación e utilizando as ferramentas e os procesos adecuados. 	OBX3
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.2. Identificar conexións sinxelas entre diferentes elementos do medio natural, social e cultural, mostrando comprensión das relacións que se establecen. 	OBX3
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.3. Identificar problemas ecosociais, propoñer posibles solucións e poñer en práctica estilos de vida sustentable, recoñecendo comportamentos respectuosos de coidado, corresponsabilidade e protección da contorna e de uso sustentable dos recursos naturais, e expresando os cambios positivos e negativos causados no medio pola acción humana. 	OBX4

Contidos

- Relación dos elementos, movementos e dinámicas que ocorren no universo con determinados fenómenos físicos que lle afectan a Terra e repercuten na vida diaria e na contorna.
- As tecnoloxías da información xeográfica (TIX). A estación meteorolóxica e os seus instrumentos. Relación entre as zonas climáticas e a diversidade de paisaxes. Algunhas características do clima de Galicia.
- Mapas e planos en distintas escalas. Técnicas de orientación mediante a observación dos elementos do medio físico e outros medios de localización espacial.
- O cambio climático. Introducción ás causas e consecuencias do cambio climático, e o seu impacto nas paisaxes da Terra. Medidas de mitigación.
- Responsabilidade ecosocial. A transformación e a degradación dos ecosistemas naturais pola acción humana. Conservación e protección da natureza. Os malos tratos animais e a súa protección.
- Estilos de vida sustentable. O consumo e a produción responsables, a alimentación equilibrada e sustentable, o uso eficiente da auga e da enerxía, a mobilidade segura, saudable e sustentable, e a prevención e a xestión dos residuos.

Bloque 3. Vivir en sociedade	
Craterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> CA3.1. Analizar a importancia demográfica, cultural e económica das migracións na actualidade, valorando con respecto e empatía a achega da diversidade cultural ao benestar individual e colectivo. 	OBX6
<ul style="list-style-type: none"> CA3.2. Valorar positivamente as accións que fomentan a igualdade de xénero e as condutas non sexistas, recoñecendo modelos positivos ao longo da historia. 	OBX6
<ul style="list-style-type: none"> CA3.3. Coñecer os principais órganos de goberno e as funcións de diversas administracións e servizos públicos, valorando a importancia da súa xestión para a seguridade integral cidadá e a participación democrática. 	OBX7
<ul style="list-style-type: none"> CA3.4. Interiorizar normas básicas para a convivencia no uso dos espazos públicos como peóns ou como usuarios dos medios de locomoción, identificando os sinais de tráfico e tomando conciencia da importancia dunha mobilidade segura, saudable e sustentable tanto para as persoas como para o planeta. 	OBX7
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> O valor, o control do diñeiro e os medios de pagamento. Da supervivencia á sobreprodución. Os costumes, tradicións e manifestacións culturais da contorna. Respecto pola diversidade cultural que convive na contorna da cohesión social. A cultura da paz e non violencia. A organización política e territorial de España. Organización e funcionamento da sociedade. As principais institucións e entidades da contorna local, rexional e nacional e os servizos públicos que prestan. Estrutura administrativa de España. Ocupación e distribución da poboación no espazo e análise dos principais problemas e retos demográficos. Representación gráfica e cartográfica da poboación con datos obtidos de fontes estatísticas. A organización do territorio en España e en Europa. Igualdade de xénero e conduta non sexista. Análise e reflexión sobre os estereotipos de xénero. Seguridade viaria. A cidade como espazo de convivencia. Normas de circulación, sinais e marcas viarias. Mobilidade segura, saudable e sustentable como peóns ou como usuarios dos medios de locomoción. Compromisos e normas para a vida en sociedade. 	
Bloque 4. Leccións do pasado	
Craterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> CA4.1. Protexer o patrimonio natural e cultural e valoralo como un ben común, adoptando condutas respectuosas para o seu gozo e proponendo accións para a súa conservación e mellora. 	OBX3
<ul style="list-style-type: none"> CA4.2. Identificar feitos da contorna social e cultural desde a Prehistoria ata a Idade Antiga, empregando as nocións de causalidade, simultaneidade e sucesión. 	OBX5

<ul style="list-style-type: none"> CA4.3. Coñecer persoas, grupos sociais relevantes e formas de vida das sociedades desde a Prehistoria ata a Idade Antiga, incorporando a perspectiva de xénero. 	OBX5
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> As pegadas da historia en lugares, edificios, obxectos, oficios ou tradicións da localidade. Os museos como espazo de aprendizaxe e gozo. O tempo histórico. Nocións temporais e cronoloxía. Localización temporal das grandes etapas históricas en eixes cronolóxicos. Temas de relevancia na historia (Prehistoria e Idade Antiga). A función da arte e da cultura no mundo da Prehistoria e da Idade Antiga. O patrimonio natural e cultural. Diferenzas entre parques nacionais, rexionais e naturais. Os espazos naturais protexidos. O seu uso, coidado e conservación. Iniciación á investigación e aos métodos de traballo para a realización de proxectos, que analicen feitos, asuntos e temas de relevancia actual con perspectiva histórica, contextualizándoos na época correspondente. Interpretación do papel dos individuos e dos distintos grupos sociais, relacións, conflitos, crenzas e condicionantes en cada época histórica. 	

Terceiro ciclo

Quinto curso

Área de Ciencias Sociais Terceiro ciclo 5º curso	
Bloque 1. Ciencia e tecnoloxía	
Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> CA1.1. Utilizar recursos dixitais de acordo coas necesidades do contexto educativo de forma segura e eficiente, buscando información, comunicándose e traballando de forma individual, en equipo e en rede. 	OBX1
<ul style="list-style-type: none"> CA1.2. Formular preguntas e realizar predicións razoadas sobre o medio natural, social ou cultural, mostrando e mantendo a curiosidade. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> CA1.3. Buscar, seleccionar e contrastar información, de diferentes fontes seguras e fiables, usando os criterios de fiabilidade de fontes, adquirindo léxico científico básico, e utilizándoa en investigacións relacionadas co medio natural, social e cultural. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> CA1.4. Realizar experimentos guiados, utilizando diferentes técnicas de indagación e modelos, empregando de forma segura os instrumentos e dispositivos apropiados, realizando observacións e medicións precisas e rexistrándoas correctamente. 	OBX2
Contidos	

- Fases da investigación científica (observación, formulación de preguntas e predicións, planificación e realización de experimentos, recollida e análises de información e datos, comunicación de resultados...).
- Instrumentos e dispositivos apropiados para realizar observacións e medicións precisas de acordo coas necesidades da investigación.
- Terminoloxía propia da área e vocabulario científico básico relacionado coas diferentes investigacións.
- Fomento da curiosidade, da iniciativa, da constancia e do sentido da responsabilidade na realización das diferentes investigacións.
- A ciencia, a tecnoloxía, a enxeñaría e as matemáticas como actividades humanas. As profesións STEM na actualidade desde unha perspectiva de xénero.
- Dispositivos e recursos dixitais de acordo coas necesidades do contexto educativo. A aula virtual.
- Estratexias de recollida, almacenamento e representación de datos para facilitar a súa comprensión e análise.

Bloque 2. O mundo e o desenvolvemento sostible

Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.1. Identificar e analizar as características, a organización e as propiedades dos elementos do medio natural, social e cultural a través da indagación utilizando as ferramentas e os procesos adecuados. 	OBX3
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.2. Establecer conexións sinxelas entre diferentes elementos do medio natural, social e cultural, mostrando comprensión das relacións que se establecen. 	OBX3
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA.2.3. Promover estilos de vida sustentable e consecuentes co respecto, cos cuidados, coa responsabilidade e coa protección das persoas e do planeta, a partir da análise crítica da intervención humana na contorna. 	OBX4
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.4. Participar con actitude emprendedora na procura, no contraste e na avaliación de propostas para afrontar problemas ecosociais, buscar solucións e actuar para a súa resolución, a partir da análise crítica das causas e consecuencias da intervención humana na contorna. 	OBX4

Contidos

- A Terra, o universo e o Sistema Solar. Movementos terrestres e fases lunares.
- O clima e o planeta. Tipos de clima en Galicia e en España. Elementos e factores climáticos.
- Cartografía, planos, mapas e planisferios. Escalas e símbolos convencionais de mapas, elaboración de itinerarios.
- O cambio climático do local ao global: causas e consecuencias. Medidas de mitigación e adaptación.
- O desenvolvemento sostible. A actividade humana sobre o espazo e a explotación dos recursos. A actividade económica e a distribución da riqueza: desigualdade social e rexional no mundo e en España. Os obxectivos de desenvolvemento sustentable.
- Estilos de vida sustentable: os límites do planeta e o esgotamento de recursos.

Bloque 3. Vivir en sociedade

Criterios de avaliación	Obxectivos
-------------------------	------------

<ul style="list-style-type: none"> CA3.1. Analizar os procesos xeográficos, históricos e culturais que conformaron a sociedade actual, valorando a diversidade etnocultural ou afectivo-sexual e a cohesión social, e mostrando empatía e respecto por outras culturas e pola igualdade de xénero. 	OBX6
<ul style="list-style-type: none"> CA3.2. Promover actitudes de igualdade de xénero e condutas non sexistas, analizando e contrastando diferentes modelos na nosa sociedade. 	OBX6
<ul style="list-style-type: none"> CA3.3. Resolver de forma pacífica e dialogada os conflitos, promovendo unha interacción respectuosa e equitativa a partir da linguaxe inclusiva e non violenta e explicando e exercitando as principais normas, dereitos, deberes e liberdades que forman parte da Constitución española e da de Unión Europea, e coñecendo a función que o Estado e as súas institucións desempeñan no mantemento da paz, da seguridade integral cidadá e no recoñecemento das vítimas da violencia. 	OBX7
<ul style="list-style-type: none"> CA3.4. Explicar o funcionamento xeral dos órganos de goberno do concello, das comunidades autónomas, do Estado español e da Unión Europea, valorando as súas funcións e a xestión dos servizos públicos para a cidadanía. 	OBX7

Contidos

- Historia e cultura das minorías étnicas presentes no noso país: diversidade cultural e lingüística de Galicia.
- A cultura da paz e non violencia. O pensamento crítico como ferramenta para a análise dos conflitos de intereses. O recoñecemento das vítimas da violencia.
- A organización política. Principais entidades políticas e administrativas da contorna local, provincial e autonómica en Galicia. Sistemas de representación e de participación política.
- A memoria democrática. Análise multicausal do proceso de construción da democracia en España.
- Galicia. Principais institucións, valores e funcións.
- Migracións e diversidade cultural. As principais variables demográficas e a súa representación gráfica. Os comportamentos da poboación e a súa evolución. Os movementos migratorios e a apreciación da diversidade cultural. Contraste entre zonas urbanas e despoboamento rural.
- Igualdade de xénero e condutas non sexistas. Crítica dos estereotipos e roles nos distintos ámbitos: académico, profesional, social e cultural. Accións para a igualdade efectiva entre mulleres e homes.
- Seguridade viaria. Normas básicas de circulación, sinais de tráfico e marcas viarias. Condutas e hábitos viarios correctos. Causas e grupos de risco nos accidentes de tráfico.

Bloque 4. Leccións do pasado

Crterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> CA4.1. Valorar, protexer e mostrar actitudes de conservación e mellora do patrimonio natural e cultural a través de propostas e accións que reflectan compromisos e condutas en favor da sustentabilidade. 	OBX3
<ul style="list-style-type: none"> CA4.2. Analizar relacións de causalidade, simultaneidade e sucesión entre diferentes elementos do medio social e cultural desde a Idade Media ata a actualidade, situando cronoloxicamente os feitos. 	OBX5

<ul style="list-style-type: none"> CA4.3. Coñecer persoas, grupos sociais relevantes e formas de vida das sociedades desde a Idade Media ata a actualidade, incorporando a perspectiva de xénero, situándoas cronoloxicamente e identificando trazos significativos sociais en distintas épocas da historia. 	OBX5
---	------

Contidos

- As fontes históricas: clasificación e utilización das distintas fontes (orais, escritas, patrimoniais).
- O tempo histórico na Idade Media: o Camiño de Santiago, o Románico e o Gótico, duración e feitos históricos, papel representado por suxeitos históricos (individuais e colectivos), acontecementos e procesos.
- O tempo histórico na Idade Moderna: os descubrimentos, o Renacemento e o Barroco, duración e feitos históricos, papel representado por suxeitos históricos (individuais e colectivos), acontecementos e procesos.
- As expresións artísticas e culturais medievais, modernas e contemporáneas en Galicia e a súa contextualización histórica desde unha perspectiva de xénero. A función da arte e da cultura no mundo actual.
- O patrimonio natural e cultural como ben e recurso; o seu uso, coidado e conservación.

Sexto curso

Área de Ciencias Sociais Terceiro ciclo 6º curso	
Bloque 1. Ciencia e tecnoloxía	
Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> CA1.1. Utilizar recursos dixitais de acordo coas necesidades do contexto educativo de forma segura e eficiente, buscando información, comunicándose e traballando de forma individual, en equipo e en rede. 	OBX1
<ul style="list-style-type: none"> CA1.2. Formular preguntas e realizar predicións razoadas sobre o medio natural, social ou cultural, mostrando e mantendo a curiosidade. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> CA1.3. Buscar, seleccionar e contrastar información, de diferentes fontes seguras e fiables, usando os criterios de fiabilidade de fontes, adquirindo léxico científico básico, utilizándoa en investigacións relacionadas co medio natural, social e cultural. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> CA1.4. Realizar experimentos guiados, utilizando diferentes técnicas de indagación e modelos, empregando de forma segura os instrumentos e dispositivos apropiados, realizando observacións e medicións precisas e rexistrándoas correctamente. 	OBX2
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> Fases da investigación científica (observación, formulación de preguntas e predicións, planificación e realización de experimentos, recollida e análises de información e datos, comunicación de resultados...). Iniciativa emprendedora. 	

- Técnicas para unha adecuada exposición oral dos resultados dunha investigación, con claridade e orde. Presentación de resultados en formatos diversos.
- Vocabulario científico básico relacionado coas diferentes investigacións. Realización dun glosario.
- Fomento da curiosidade, da iniciativa, da constancia e do sentido da responsabilidade na realización das diferentes investigacións.
- A relación entre os avances en matemáticas, ciencia, enxeñaría e tecnoloxía para comprender a evolución da sociedade no ámbito científico-tecnolóxico.
- Estratexias de procura e selección de información na internet seguras e eficientes (valoración, discriminación, selección, organización e propiedade intelectual); recoñecemento de riscos asociados a un uso inadecuado e pautas de actuación.
- Estratexias de recollida, almacenamento e representación de datos para facilitar a súa comprensión e análise, individual e cooperativamente, facilitando o diálogo e a resolución de conflitos.

Bloque 2. O mundo e o desenvolvemento sostible

Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.1. Identificar e analizar as características, a organización e as propiedades dos elementos do medio natural, social e cultural a través da indagación utilizando as ferramentas e os procesos adecuados. 	OBX3
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.2. Establecer conexións sinxelas entre diferentes elementos do medio natural, social e cultural, mostrando comprensión das relacións que se establecen. 	OBX3
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.3. Promover estilos de vida sustentable e consecuentes co respecto, cos coidados, coa responsabilidade e coa protección das persoas e do planeta, a partir da análise crítica da intervención humana na contorna. 	OBX4
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.4. Participar con actitude emprendedora na procura, no contraste e na avaliación de propostas para afrontar problemas ecosociais, buscar solucións e actuar para a súa resolución, a partir da análise crítica das causas e consecuencias da intervención humana na contorna. 	OBX4

Contidos

- O futuro da Terra e do universo. Os fenómenos físicos relacionados coa Terra e co universo e a súa repercusión na vida diaria e na contorna. A exploración espacial e a observación do ceo; a contaminación lumínica; a concienciación polo coidado do medio.
- O clima e o planeta. Introducción á dinámica atmosférica e ás grandes áreas climáticas do mundo. Os principais ecosistemas e as súas paisaxes.
- A contorna que nos rodea. A diversidade xeográfica de España e de Europa. Representación gráfica, visual e cartográfica a través de medios e recursos analóxicos e dixitais usando as tecnoloxías da información xeográfica (TIX).
- O cambio climático. Responsabilidade ecosocial. Ecodependencia, interdependencia e interrelación entre persoas, sociedades e medio natural.
- Axenda Urbana. O desenvolvemento urbano sustentable. A cidade como espazo de convivencia.

- Economía verde. A influencia dos mercados (de bens, financeiro e laboral) na vida da cidadanía. Os axentes económicos e os dereitos laborais desde unha perspectiva de xénero. O valor social dos impostos. Responsabilidade social e ambiental das empresas. Publicidade, consumo responsable (necesidades e desexos) e dereitos do consumidor.
- Estilos de vida sustentable: a pegada ecolóxica.

Bloque 3. Vivir en sociedade

Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.1. Analizar os procesos xeográficos, históricos e culturais que conformaron a sociedade actual, valorando a diversidade etnocultural ou afectivo-sexual e a cohesión social, e mostrando empatía e respecto por outras culturas e pola igualdade de xénero. 	OBX6
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.2. Promover actitudes de igualdade de xénero e condutas non sexistas, analizando e contrastando diferentes modelos na nosa sociedade. 	OBX6
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.3. Resolver de forma pacífica e dialogada os conflitos, promovendo unha interacción respectuosa e equitativa a partir da linguaxe inclusiva e non violenta e explicando e exercitando as principais normas, dereitos, deberes e liberdades que forman parte da Constitución española e da Unión Europea, e coñecendo a función que o Estado e as súas institucións desempeñan no mantemento da paz, da seguridade integral cidadá e no recoñecemento das vítimas da violencia. 	OBX7
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.4. Explicar o funcionamento xeral dos órganos de goberno do municipio, das comunidades autónomas, do Estado español e da Unión Europea, valorando as súas funcións e a xestión dos servizos públicos para a cidadanía. 	OBX7

Contidos

- Historia e cultura das minorías étnicas presentes no noso país, particularmente as propias do pobo xitano. Recoñecemento da diversidade cultural e lingüística de España.
- Os principios e valores dos dereitos humanos e da infancia, o Estatuto de autonomía de Galicia e a Constitución española, dereitos e deberes da cidadanía. A contribución do Estado e das súas institucións á paz, á seguridade integral e á cooperación internacional para o desenvolvemento.
- A organización política. Principais entidades políticas e administrativas da contorna local, autonómica e nacional en España. Sistemas de representación e de participación política.
- España e a Unión Europea. Formas de goberno. Fórmulas para a participación da cidadanía na vida pública.
- España e Europa. As principais institucións de España e da Unión Europea, dos seus valores e das súas funcións. Os ámbitos de acción das institucións europeas e a súa repercusión na contorna.
- Cidadanía activa. Fundamentos e principios para a organización política e xestión do territorio en España. Participación social e cidadá.
- Igualdade de xénero e condutas non sexistas. Crítica dos estereotipos e roles nos distintos ámbitos: académico, profesional, social e cultural. Accións para a igualdade efectiva entre mulleres e homes: a discriminación positiva.
- Seguridade viaria. Normas básicas de circulación, sinais de tráfico e marcas viarias. Condutas e hábitos viarios correctos. Causas e grupos de risco nos accidentes de tráfico.

Bloque 4. Leccións do pasado	
Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> CA4.1. Valorar, protexer e mostrar actitudes de conservación e mellora do patrimonio natural e cultural a través de propostas e accións que reflictan compromisos e condutas en favor da sustentabilidade. 	OBX3
<ul style="list-style-type: none"> CA4.2. Analizar relacións de causalidade, simultaneidade e sucesión entre diferentes elementos do medio social e cultural desde a Idade Media ata a actualidade, situando cronoloxicamente os feitos. 	OBX5
<ul style="list-style-type: none"> CA4.3. Coñecer persoas, grupos sociais relevantes e formas de vida das sociedades desde a Idade Media ata a actualidade, incorporando a perspectiva de xénero, situándoas cronoloxicamente e identificando trazos significativos sociais en distintas épocas da historia. 	OBX5
<ul style="list-style-type: none"> CA4.4. Promover actitudes de igualdade de xénero e condutas non sexistas, analizando e contrastando diferentes modelos na nosa sociedade. 	OBX6
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> As fontes históricas: clasificación e utilización das distintas fontes (orais, escritas, patrimoniais). As pegadas da historia na contorna. Temas de relevancia na historia: Idade Contemporánea, transformacións económicas, políticas, sociais e culturais, o papel representado polos suxeitos históricos (individuais e colectivos), acontecementos e procesos. O papel da muller na historia e os principais movementos en defensa dos seus dereitos. Situación actual e retos de futuro na igualdade de xénero. As expresións artísticas e culturais medievais, modernas e contemporáneas en España e a súa contextualización histórica desde unha perspectiva de xénero. A función da arte e da cultura no mundo actual. O patrimonio natural e cultural como ben e recurso; o seu uso, coidado e conservación. 	

1.4 Orientacións pedagóxicas

A intervención educativa na área de Ciencias Sociais desenvolverá ou seu currículo e tratará de asentar de xeito gradual e progresivo nos distintos niveis da etapa as aprendizaxes que lle faciliten ao alumnado o logro dos obxectivos da área e, en combinación co resto das áreas, unha adecuada adquisición das competencias clave e o logro dos obxectivos da etapa.

Neste sentido, no deseño das actividades, o profesorado terá que considerar a relación existente entre os obxectivos da área e as competencias clave a través dos descritores operativos do perfil de saída e as liñas de actuación no proceso de ensino e aprendizaxe, que se presentan nos apartados seguintes, e seleccionar aqueles criterios de avaliación do currículo que se axusten á finalidade buscada, así como empregalos para verificar as aprendizaxes do alumnado e o seu nivel de desempeño.

Relación entre os obxectivos da área de Ciencias Sociais e as competencias clave a través dos descritores operativos do perfil de saída establecidos no anexo I

Obxectivos da área	Competencias clave							
	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1	3		4	1-2-3-4-5				4
OBX2	1-2-3		2-4	1-2		4		
OBX3			1-2-4-5	1		4	1	1
OBX4	5		2-5		4	1-3-4	1	
OBX5	3		4		4	1-3	2	1
OBX6		3			3	1-2-3		1
OBX7	5				1	1-2-3		1

Liñas de actuación no proceso de ensino e aprendizaxe

- A realización de proxectos significativos para o alumnado, usando diferentes estratexias e respectando os ritmos de aprendizaxe, partindo dos seus coñecementos previos, reforzando a autoestima, a autonomía, a curiosidade, a motivación e a responsabilidade sobre as propias aprendizaxes.
- A reflexión metodolóxica conxunta da que xurda unha proposta de centro común, cun enfoque global e interdisciplinar, que garanta o cumprimento dos principios pedagóxicos que se proñen desde a área de Ciencias Sociais.
- O aproveitamento dos recursos propios da contorna, partindo de aprendizaxes máis simples cara a outras máis complexas e considerando as diferenzas interculturais como un aspecto enriquecedor que achega posibilidades de aprendizaxe.
- A introdución da aprendizaxe servizo, para fomentar a aprendizaxe activa a través da participación do alumnado nas actividades comunitarias, involucrándose nas necesidades reais da súa contorna e mellorándoa, facendo posible conectar o aprendido na aula cun contexto real.
- O traballo individual e en equipo, cooperativo, que posibilite a resolución conxunta e colaborativa das tarefas e favoreza a participación do alumnado, facéndoo protagonista das súas aprendizaxes.
- Os principios de normalización e inclusión, a atención individualizada, a detección precoz e a prevención das dificultades de aprendizaxe como medios para garantir a atención á diversidade, promovendo a súa cohesión social.

- A innovación educativa como estratexia de experimentación, renovación e innovación curricular.
- A aplicación de diferentes técnicas para a avaliación do desempeño do alumnado, como, por exemplo, o portfolio, as rúbricas, os mapas mentais, os diarios, os debates, as probas específicas, as escalas de valoración...
- O emprego de personaxes relevantes ao longo da historia, no ámbito científico-tecnolóxico, resaltando o papel das mulleres, incidindo especialmente nas de orixe galega, desde unha perspectiva de xénero.
- O espírito crítico que permita coñecer porque hai profesións tan feminizadas ou masculinizadas e a presentación de persoas que representen logros e rupturas de teitos de cristal no eido profesional.